

الکتاب

آبونه تبدیلنده آریجه
۵ غروش کوندرملیدر.

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه
صره نومروسی محتوی
بولونسی لازمدر

ممالک اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلیرینک
فرانسجه یازلسی رجا اولنور.

پاره کوندردلیکی زمان نهیه
دائر اولدینی بیلدیرلسی
رجا اولنور

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

باش محرر
محمد خاکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

آبونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) آلتی آیلنی
(۲۲۵) ، ممالک اجنبیه ایچون
سنه لکی (۴۵۰) ، آلتی آیلنی
(۲۵۰) غروشدر.

نسخه سی ۷,۵ غروشدر .
سنه لکی ۵۰ عدددر .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خاندنه

اخطارات
آبونه بدلی پشیندر .

مسئله موافق آثار مع المنونیه
قبول اولنور . درج ایدله یین
یازیله اعاده اولماز .

حقیقتہ غایت علوی وظیفہ لہ مکلف یک مہم بر موجودیت در . واقعا بومہمی بیلمہ مک ، باشی بوش حیوانلردن دون درکہہ اینک در . شوفرک ایله حیوان مشول اولمادیفی حالده وظیفہ انسانیہ سنی بیلمہن ، انکار ایدن مخلوق زمان کلہ جک کہ «و یقول الکافر بالیتی کنت ترابا» منطوق جلیلنجه «کاشکے طوپراق اولمش اولایدمده بو عاقبتہ دوچار اولماییدم» دبیہ عذابدن عذابہ دوشہ جکدر .

اودت هر انسان انسان طوغمش اولق حیثیتله سائر مخلوقات وموجوداتک وظیفہ لردن آری علوی بروظیفہ ایله ، فطری برفضیت خصیصہ سیلہ مکلف در . انسانک انسانلی آئحق بومشلسر نعمتی بیلمسی ، موجبنجه عامل اولماسیلہ در . مشهور (وولتر) بوفطری فضیلتہ شہہ سی اولانلرہ قارشی «الله» قوشلرہ توك و آلی لہ کورک ویردیکی کبی انسانلرہ ده عقل کلی مبدئی ویرمشدر ، دیپارک آجی بر استہزادہ بولونمشدر .

بز انسانلرہ مخصوص اولان بوفطری فضیلتک ، وظیفہ حسنک علوی ، قدسیقی حقندہ کورک الک بیوک فلسفہ واجتماعات علماسنک بیاناتی ، کورک بوبایدہ کی نصوص دینیہ ی آری بر مبحثہ ذکر ایتک اوزرہ براقورق شیمدی بورادہ الحق اتحادہ متعلق بیانات ایله اکتفا ایدہ جکدر .

اخلاقی وظیفہ لر : شخصی وظیفہ لر ، اجتماعی وظیفہ لر ، دینی وظیفہ لر دبیہ تقسیم اولونورلر . اوروبالی لر (دہقارت) دنیہی انسان وظیفہ لری دینی وظیفہ لردن آیرمغہ جوق جالیشمشلر ، زورلہ واقعی تحریف ایله اوزون زمان اوغراشمشلر ، حالادہ اوغراشمقده درلر . فقط بوتون اخلاقی وظیفہ لرک اللہک امری اولہرق تلقیسیلہ ہیسنی دینی براساسہ ربط ایتک لزومہ قائل اولان عقول سلیمہ صاحب لری ہیچ بر زمان مغلوب ایدہ مشلردر . حقیقی علم و عرفان وصیمی اخلاق و وجدان صاحب لری نہ وقت بومشله یی مذاکرہ ایتشلر ایسہ دینہ استناد ایتیمہن ، اللہک امری اولہرق تقدیس وتلقی ایدلمہن اخلاقک کافی درجہ جدی ومتین اولامایہ جفغہ قرار ویرمشلردر .

اوتہ کی صورتلہ دوشونمک یعنی اخلاق احکام وقواعری یالکیز معقولیتدہ آریوب اللہک امری اولہرق تاقی ایتہ مک ہب خرسٹیانیلرک دنیا و آخرت امورینی لزومی وجہ ایله اداره ایدہ بیلہ جک ماہیتدہ اولمامسندن ، باخصوص احکام وادامریفی عقل ایله تألیف ایتک ممکن اولمامسندن ایلری کلیور ایدی . دین جلیل اسلام عقل وحسی تماماً حفظ واحاطہ ایدوب ہر درلو احتیاجات دینیہ ومدنیہ یی حسن اداره یہ کافی ووافی اولدیغندن نام مسلمانجہ تصور وتفہم ایدیلنجه اخلاقک اولنردہ اولدینی وجہلہ آری تلقیسنہ ، اللہک امرلرینک انسانک کندی وجدان وفطرتندن باشقہ بر یردہ آراشمسہ لزوم کورولہ .

اونک شریکیدر . شوقدر وارکہ حیات اجتماعیہ ، احتیاجات عادیه وظائف حیاندہ کی بومشارکت ایچون برطاقم حدود تعیین ایتمش ، مناطق مخصوصہ وجودہ کتیرمشدر .

عجبا قادینک کورک خانہ سنک ، کورک قوجہ سنک ایشلریلہ مقید اولمش ، چوجق لری امریروب بیوتک ، حسن تربیہ لرینہ اعتنا ایتک ، اولنرہ تلقینات اخلاقیہ دہ بولنق کبی شیلرہ حصر مساعی ایتسی ، ہب بو وظائف معصومہ نک ایفاسنہ ہر حالده ناموس وعفتی قوجہ سنہ قارشی صداقت و وفا کارلنق حسن محافظہ بہ صوک درجہ حریص و اہتمامکار بولنسی کبی نوعی مزیتلرینک اونک حریت واستقلالنہ نہ تأثیری اولہ بیلیر ؟ بردہ قادینک ارکک اندہ حریت وادارہ مسندن محروم ، رأی غیر مسموع براسیر وضعیتدہ بولندیغی ادعاہ صلاحیت ویرہ بیلہ جک اورتہ دہ نہ کبی برسبب وارددر ؟ بویلہ برتحکم اساس اسلامہ عطف ایدلمک ایستہ نیورسہ ہم او قودیم قرآن «ولہن مثل الذی علیہن بالمعروف» دیبور . بوآیت ام اسلامیہ آرہ سندہ حقوق زوجیت قواعدینی قرارلاشدیرمشکن آرتق دینک قادینہ ناچیز برمتاع ، یاخود مستبد وجبار برافندینک اندہ عاجز براسیر موقی تعیین ایتمش اولدیغی ادعا ایتک دینہ برہتان محض دکلیدر ؟

اوت مسلمانلر جہالتلری سیلہ بوقانون علوبنکدہ دیگر برحق امثالی کبی احکامنی تعطیل ایتمش اولہ بیلیرلر . اوصورتدہ ایسہ قباحت دینہ دکل ، کندیلرینہ مائددر . وبوندن دولای مستحق مؤاخذہ اولان دین دکل ، کندیلریدر .

خلاصہ ہم آکلادیغہ کورہ شریعت اسلامیک قبول وتطبیق ایتمش اولدینی حریت حقوق انسانیہ مدنیہ نک بتون شعباتندہ تصرف مطلق تأمین ایدن برحریت اساسیدر . بعض نظرلرک متوجہ اولدینی ، استحصالی امرندہ کنج لرک باغیروب چاغیردینی ، جہلہ محررینک ترویجہ یلتنیدیکی حریت عجلہ ایسنہ فسق وفجور ، خیانت خفیہ ، حقوق زوجیتہ عدم وفارذائلنک مولدی اولان برحریتدر .

اتحاد

علم افہوق و دبیہ نظرندہ

۱

مسلمانلر آراسندہ اتحادلرک چوغالاسی مقاسبتلہ -
«أحسب الانسان ان يترك سدى = انسان اوغلی کندپسنی باشی بوش براقیلیری صانیور ؟»
ہر نہ قدر کندیلرینی باشی بوش ظن ایدنلر جوق وچوغالمقدہ ایسہ لردہ انسان باشی بوش بر مخلوق اولہرق یارادیش دکلدر . او

جکندن بزم بالجملة احتیاجات اخلاقیه واجتماعیه منی اللہک امری ، دینمک مقتضای اولہرق آکلامازدہ قطعاً مشکلات یوقدر . دین مینمک اصل قدرت وقوتی ، رجحانی بورادہ در .

شیمدی موضوع اولان اتحار حقہ ، اللہک امری اولارق ذکر ایدلکسزین ، صرف وظیفہ نقطہ نظرلرندن محاکمہ ایدہ رک سوبلہ نمش سوزلری پارس دارالفنونی علم احوال روح و علم اخلاق مؤلف شہری ہاری ماریونک کتاب معتبرندن اقتباساً بورایہ نقل ایدہ لم :

اتحارک اہم قسملری . — فردی وظیفہ لرک الک برنجیسی واک اساسیسی حفظ نفس مسئلہ سیدر . بزم ایلک مکلفیتیمز یاشامق در . اتحار انساندہ کی ذات مسئولک خدمتندن فراغی ، بتون وظیفہ لرینی دفعہ ضایع ایتسی در . بو ، بر ترک وظیفہ ، اخلاق قانونہ قارشی بر خیانت در . اگر اتحارک عمومیشدیکی فرض ایدلسہ عالمہ اخلاقیاتک محوئی ، بیتمنی انتاج ایتیمی ایدی ؟

اتحاری ناصل معذور کوسترمکہ ہالیشیرلر . — اگر علم اخلاق مبدلری گوز اوکنده طوتولمازسہ بعض جہتلرلہ اتحاری مشروع کورہ نلر اولاییلر . مذاہب قدیمہ فلسفیہ دن رواقیون اتحاری معذور کوسترمکہ قالمایوب اونی بر فضیلت کی مدح وتوصیہ قدر کیتمشلردر . اتحاری جائز کورمک ایستہ نلر شو صورتلہ محاکمہ ایدرلر : انسان خردر ، کندیسنک در ونفسی تصرف حقہ مالک در . بناء علیہ موافق کوردیکندہ اونی قربان ایدہ بیلیر . آنجق مثلاً اولاد صاحبی اولورده اونلر قارشی وظیفہ لری بولونورسہ او وقت یاپاماز . فقط بر جمعیتہ قارشی ایفا ایدہ بیلہ جک هیچ بر وظیفہ سی اولمدینی وحیات کندیسچون آغیر بر یوک حالہ کلدیکی وقت نہ ایچون حیاتی ترک ایتمک جریٹہ مالک اولماسین ؟ اگر دہا ایلری کیدیلیرسہ اتحارک بر قوت وجسارت اثری اولدینی کورولور . حیاتی محافظہ بہ چالیشمق ضریرہ سی اوقدر مبہم ودرین درک علی الاکثر انسانہ کوشہ کلک ، قورققلق ویرر . بو ضریرہ بہ غلبہ اللہ حیاتی استحقار وایجابندہ فدا ایدہ بیلمک منربتی شاہان تقدیر اولمالی در دیرلر . ایشتہ رواقیون بو صورتلہ دوشونہ رک ماقوللر ابتلا لرک صوک درجہ سندہ کندیلرندہ امین بر ملجأ بولورلر . حریتی تہدید اولوندینی یاخود آغیر بدبخلق لر آلتندہ آریلوب مغلوب اولمق دن قورقولدینی وقت انسان کندیسنی کندی ایلہ قورتاراییلیر دیمشلر .

جواب . — بودعوانک لہندہ کی برہانلرک قیمتلری نہ اولورسہ اولسون اتحارک برحق اولماسی صحیح دکدر ، واقعا ایستہ یں برکیمسہ اونی بالفعل یاییلیر . فقط اونی یاییلمک حقوقہ مالک واونی ایستہ مکدہ حقلی اولماسی قبول اولوناماز . بزم وظیفہ لریمزی ایفا ایچون یاشامقہ

مجبورر . بر نفس قانجہ بہ قدر قانون اخلاقی ایلہ حسابمز بیتمش دکدر . حکیم شہیر قانت « بزموظیفہ نک تبعہ سی یز ، دیر . سوقراطک انسانی بر عسکرہ بکزمہ دوب کندیسندن نزع ایدلدکجہ وظیفہ سی بر اقامہ جقدر ، دیمسی دہ بودوشونجہ ایلہ ایدی . یز یاشامقہ مکلفز . چونکہ قوہ اخلاقیہ منی انکشاف ایتدیرمک ونظام دائرہ سندہ قالمق وظیفہ منر ؛ قابل اولدینی قادر یاشاماز لازمدر . اتحار دہ بیوکک آرامق بیہودہ در . زیرا اتحاری موجب اولان احوالہ یاشاہ بیلمک دہا زیادہ بیوککدر . واقعا حیاتی فدا ایتمک جسور لقدر . فقط ہر درلو مزاحمہ رغماً یاشامقدہ دوام ایتمک دہا زیادہ جسورلق دکلی در ؟ رواقیون صیقی بہ کلنجہ حیاتلری فدا ایدہ جکلرینہ دہا زیادہ جسارت کوسترمک صاف حیاتلری ادامہ ایلہ ہر کسہ حسن مثال اولسہ لر دہا ای اولمازی ایدی ؟ ہر حالہ اصل متانت یاشامقہ دوام دہ در . واتحار برضعف در ، کوشہ کلک در . حیاتک مزاحمی قارشیسندہ مغلوبیت در . او جہتلہ شاہان تقدیر اولان اتحار دکل ، اتحار حسنہ مقاومت در .

مصیبتلر ، الم لہ اتحار ایچورہ معذرت اولورمی ؟ — اوزون زمان ودائی صورت دہ سقالت التندہ طاقق کسیلہ انسان نہ یپسین ؟ کذلک تعویض سز مصیبتلر ونہایتیمز کدرلر حالہ نہ یایمالی در ؟ دینہ بیلیر . جواب اولہرق دیرزکہ بوقالقلر یامستحق اولونہرق ، یاخود غیر مستحق ایکن کلشلردر . مستحق اولونمش ایسہ لر اونلری کفارت اولہرق قبول ایتلی در . سقراطک شوکوزل دوشونجہ سی خاطر لایالم ؛ مشارالہ « عصمت دن صکرہ الک بیوک خیر بالاخیار یاییلان کفارت در . زیرا محافظہ ایدلمش عفت دنصکرہ الک بیوک خیر تکرار اکتساب اولونان عفت در ، دیمشدر . بناء علیہ مستحق اولونان بر قانلق نہ قدر شدید اولسہ قانون اخلاقی ایلہ مأسبتی کسبلہ مش ومسئولیت احتیاسنی محافظہ ایتمش برکسہ ایچون غیر متحمل کورونمہ ملی در ؛ چکیلہن زحمتلردہ انسانک کندی خطالرینک عادل بر مؤبدہ سی و او خطالری سیلیرمک ایچون بر واسطہ کورمسی اقتضا ایدر .

اگر قانقلر مستحق اولونمادینی حالہ کلشلر ایسہ اونلر هیچ غیر قابل تحمل دکدرلر . کندیسنی لوم ایتدیرمک بر حال اولما . دقدنصکرہ فلاکت تعویض سز ولسلی سز صائلاز . چونکہ استراحت وجدانیہ منی سلبہ باعث دکدر . حقیقہ غیر قابل اولان قنالق یعنی وخیم واختیاری سقوطی تعقیب ایدن عذاب وجدانی انسانک کندی نفسندن نفرت واکرام ایتسی در . بویلہ اولمایان مصیبتلردہ عبرت ونصیحت کی منفعتلردہ واردر . ہر حالہ تماماً صاف اولان بروجدانہ یول بیتمہ دن تحمل ایدہ میہ رک دوشمہ مک وحیاتی وقتندن اول ترک ایتہمک ایچون کافی درجہ قوت بولونور . صکرہ حیاتدن مقصد نہ در ؟ تلذذ ایتمک والم دن قورتولمقی ؟ خیر ، اقدام ایلہ کسب لیاقت

زیرا کنديسته قارشى باشقه لرینك وظیفه لری واردر . واقعا اولجه فعال اولان بر اراده ایچون کنديسنك عاطل بر صبر و رضایه دوشمش اولماسی كورمك كوچ در . فقط اخلاق ، قولای احوالده یایمق ، الیم و كوچ احوالده ترك ایتك دن عبارت اولورسه اونك نه قیمتی اولور ؟ بز اخلاقك حقیقی معناسی اكلامش سق اوئی بتون وسعتیله و صوك نفسمز قدر ، الیزده اولیان خصوصیه راضی و تسلیم اوله رق ، ایفا ایتك مجبوریتده بولونديغمیزی قبول ایدم رز .

شیمدی غرب فکریله و خالص وظیفه ملاحظه سی اوزرینه یازلمش اولان بوسوزلره ختام ویرمه تکرار دین اسلامك بیوردقلرینه کچم .

دوقتور میلانی

اسماعیل حقى

تورك اوجاغنده

مقررہ عالم قرارنامہ سی مناسبتیله رفوع بولورہ بر اجتماع

بو هفته تورك اوجاغنده بعض استانبول خانملری بر اجتماع عقد ایندیله . یومی غزیه لرك ویردیکی ایضاحاته کوره ، بواجتماعده خصوصی صورنده دعوت اولونان استقلال محکمه سی مدعی عمومیسى و صارو خان مبعوثی و اصف بك ، وطن غزیه سی باش محرری احمد امین بك ، دوقتور رفیق منیر بك ، بارور رئیس تانیسی سعد الدین فرید و بارو هیئتندن علی حیدر بکلرده بولونمشلر .

اولا کرسی به تریه محی الدین خانم جیقمش و حقوق عالم قرارنامہ سی موضوع بحث اولورکن تورك قادینلغنك بر حرکت کویترمسى لزومى ایضاح ایتمش . متعاقباً بر خانم کرسی به کلرک سوبله نیلن سوزلرك آکلاشلما دینى ، آجیق سوبله مک لازم کلدیکنی اخطار ایتمش ؛ بونك اوزرینه بعض کولوشمه لر اولمش . بونی متعاقب احمد احسان بکک کریمه سی عفت احسان خانم کرسی به کلرک طلاقدن بحث ایتمش و منهیج بر صورتده دیمش که :

— بز ازدواجه کیررکن یوزده طقسان طقوزی بیلمه دن آتیلوروز . ارکک ایسه مجهز اوله رق کیر یور . قباح بزمدر . بزم قناعتمز یوزندن اولور . ارککلر قادینلره قارشى بی امان دشمندر . ارککلر جانواردر .

بوسوز خبیله کورولتولری ، مناقشه لری موجب اولمش . دها بر قاچ خانم سوز سوبله دکن حوکره رئیس تریه محی الدین خانم بو مناقشه لرله بر نتیجه الیه ایدیلیمه چکنی سوبله یه رک اولاجتماعده حاضر بولونان بویوک ملت مجلسی اعضاسندن و اصف بکی حقوق عالم قرارنامہ سی حقنده ایضاحات ویرمه دعوت ایتمش . بونك اوزرینه

و مجاهده ایتکدر . بو حقیقه واقف و معتقد اولانلر ایچون اتحار ممکن اولماز . زیر اتحار تمایله معیوب بر حیاتک خاتمه سیدر . تماماً غیر اخلاقی بر حیاته نهایت ویرنه بونکک درجه ده بر غیر اخلاقی لکدر . بر معتاد اتحار شهوانی بر حیاتک منطق بر نتیجه سی اولدیغدن جدی و سالم بر حیاته تماماً مخالفدر . عار دن قاچق ایچون اتحار ایدیلیمه بیلیرمی ؟ بر کره عار دن مراد نه در ؟ اوئی اکلام . اکر ناموس دییه باشقه لرینك اعتباری ، حقمزده کی حسن ظنی و عار دییه بونلرک ضیاعی مراد اولتورسه بو ناموسلی بر آدمک کندي سعادتی ، راحت و جدانیه سی و حق حیاتی « بتون عالمک ، فکری کی جوق بوش ، جوق متحرک بر شینك اوقدر کور اولان آرو و افکار باطله اجتماعیه نك جریانه تابع طوقماسی دیمک اولور که حقیقه عقل ایشی دکلدر . واقعا ای اعتبار بیوک بر نعمتدر . فقط انسانک کنديسندن خوشنود و قانونه موافق اوله رق یاشامسی ده ا الزم ودها اهمدر . و اکر افکار عمومیه ایله مقتضای وجدان ارانده اختلاف اولورسه یالکیز وجدانک صداسی دیکله مک ایچون هیچ بر شینی دیکله مک مذاهب اخلاقیه نك کافه نتیجه متفق علیه در . یوق ، اکر مراد حقیقی ناموس ، ضایع ایدلمش یا خود اخلاقی اولونمش شرف ایسه ؛ مثلاً مقدس تعهدلره رعایتسزک ایدلمش ، غیر قابل تعمیر خطالر یاللمش ، مدهش بر جنایت ایشله نمش ایسه ؛ ایشته اصل بویه احوالده اولمک حقنه مالک اولونماز . او وقت یاپیلان قتالی تعمیره ، کفارتی یا یمنه موفق اولمق ایچون یاشامق ده ا زیاده لازمدر . اولمکه قرار ویرمک هیچ بر خطایی تعمیر ایتمز . بالعکس یک زیاده و خاتمندیر . اتحار ایتک یاللمش اولان خطایه الی غیر متحمل و مدهش بر خطا علاوه ایتک دن باشقه برشی دکلدر .

اتحارک لرینده صوک برهانه . — اتحار ایتنده ال قوتلی برهانلری شودر : غیر نافع بر خسته ، جوق سنلردر سقط و فقیر بر عالمیه بار اولان کسه طبیعت یاردم ایدرک باشقه لرینك و کنديسنك غذائی اختیارله ازالتمه و جداناً شایان تعیب بر ایشمی یایمیش اولور ؟

میراب . — بونك جوابی ینه علمی مبدألرله ویریلیر : خسته به باققله مکلف اولانلرکده وظیفه لری واردر که اوده خسته به وقف خدمت ایتکدر . اختیارى ارله رق اولمک ، اتحار ایتک ایسه اونلری بر نوع محرومیتده دوچار ایتکدر . وظیفه لرک ال زحمتلیسی و بو سببله ال کوزلنی ایفا ایدرک ال بیوک بر شرف اکتساب ایله مک فرصتی اولردن نزع ایله اولور . بناء علیه اتحار بو منها حاللرده ایدخی شایان نمیرمدر . بر انسانک حیاتی طبیعت طرفندن محافظه ایدلرک کنديسیچون و باققله ایچون بر معنایی ، بر قیمتی حائزدر . بر انسان بر دوشونجه به واراده نك بر بقیه سنه مالک اولدجه وظیفه لری واردر . هیچ بر خدمت ایفا ایدمه چک حاله کلدیکنده خدمت اولونمق ایچون یاشمالیدر .